

Tillsynsplan 2021-2023 för alkohol, folköl, tobak, e-cigarettor och vissa receptfria läkemedel

TIS- Tillståndsenheten I Samverkan

Antagen av Miljö- och byggnämnden, Lidköpings
kommun 2021-03-04, MBN § 27

Dokumentinformation

Fastställt av:	Miljö- och byggnämnden, Lidköpings kommun
Fastställt, datum:	2021-03-04
Dokumentsansvarig:	Mona Wrethman
Ansvarig för revidering:	Enhetschef, miljö- och hälsoskydds enheten
Gäller för:	Tillsyn och handläggning enligt alkohollagen (2010:1622) lag om tobak och liknande produkter (2018:2088), lagen om vissa receptfria läkemedel, (2009:730)
Gäller till, datum:	2023, årlig uppdatering

Innehållsförteckning

Dokumentinformation.....	2
Kommunen och nämndens ansvar.....	4
Serveringstillstånd.....	6
Folköl.....	7
Tobak.....	7
Receptfria läkemedel.....	10
Resurser och behov.....	11

Kommunens och nämndens ansvar

Ansvarig nämnd ska att upprätta en tillsynsplan och utföra tillsyn enligt alkohollagen (2010:1622) lag om tobak och liknande produkter (2018:2088) och lagen om handel med vissa receptfria läkemedel (2009:730). Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun har, genom samverkansavtal, detta ansvar i följande kommuner: Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Herrljunga, Hjo, Karlsborg, Skara, Tibro, Tidaholm, Vara, Vårgårda och Lidköping.

Tillsynen utförs enligt en plan som ansvarig nämnd antar. Planen ska visa hur nämnden planerar, antal tillsyn och utredningar, prioriteringar, deltagande i projekt eller andra viktiga händelser. Den ska vara ett stöd för tillsynsverksamheten och möjliggöra en god uppföljning och en ökad kostnadseffektivitet.

Nämndens uppdrag innebär i huvudsak yttre tillsyn och kontroll av verksamheter, utfärdande av tillsynsprotokoll, handläggning av tillståndsansökningar och anmälningar, inre tillsyn gällande verksamheter som har tillstånd, remisser, information och rådgivning till verksamhet, handläggning av klagomål och liknande, kontrollköp, meddela föreläggande och förbud, meddela erinran, varning och återkallelse samt anmäla till polis vid misstanke om brott.

Serveringstillstånd

Yttre tillsyn är då tillsyn sker på serverings-/försäljningsställen under pågående verksamhet och kontrollerar att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Detta kan även ske genom samordnad tillsyn, det vill säga att nämnden tillsammans med olika berörda myndigheter såsom polismyndigheten, skatteverket och räddningstjänsten gör en gemensam tillsyn. Fokus ligger på hur verksamheten bedrivs med tanke på ordning och nykterhet, att servering inte sker till minderåriga och/eller märkbart påverkade personer och att serveringsansvarig person finns på plats. Vid tillsynen kontrolleras också att försäljningen sker i enlighet med tillståndet avseende t.ex. vilka slag av alkoholdrycker som säljs, om servering sker till allmänhet eller slutet sällskap, serveringslokalerna, köket, matutbudet, serveringstiderna mm. Resultatet av den yttre tillsynen kan leda till att en tillsynsutredning inleds, vilket leder till förslag på beslut om sanktionsåtgärder. Att olika myndigheter samarbetar i sin tillsyn är nödvändigt och avgörande för att skapa en trygg restaurangmiljö, det förenklar tillsynen och gör den mer kraftfull och effektiv. Samordnade kontroller förbättrar också det förebyggande arbetet och ökar stödet till servering/försäljningsställena. Om missförhållanden föreligger kan nämnden meddela en erinran, vid upprepade överträdelser eller allvarigare brister, en varning. Om varning inte bedöms som tillräckligt finns möjligheten till att återkalla serveringstillståndet.

Inre tillsyn innebär att nämnden, ofta tillsammans med andra myndigheter såsom polismyndighet, räddningstjänst, skatteverket och kronofogden arbetar med att granska att den som har serveringstillstånd fortfarande lever upp till alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Uppgifter kan hämtas in vad gäller företaget såväl som personer med betydande inflytande (PBI) och övriga bolagsengagemang. Ärenden kan också startas med anledning av att misstanke uppstått om någon form av missförhållande eller härröra från tillsyn. Den inre tillsynen bedrivs genom skrivbordsarbete, remisser och underrättelser mellan berörda myndigheter.

Förebyggande tillsyn menas det som nämnden gör genom informations- och utbildningsinsatser såsom utbildningar i ansvarsfull alkoholservering, informationsmöten med branschen, nätverksmöten mellan myndigheten och branschen. Nämnden arbetar för att sprida kunskaper om hur

alkohollagen ska omsättas i det praktiska arbetet på servering/-försäljningsställena.

Prioriterad tillsyn

Under 2021 kommer tillsynen att ha extra focus på följande:

- Matutbudet
- Serveringsansvariga
- Öppettider

Alkohol	Antal verksamheter/ ärende	Behov av resurser (tim.)	Tillgängliga resurser och plan 2021 (tim.)	Plan 2022 (tim.)	Plan 2023 (tim.)
Prövning och tillsyn					
Verksamheter med serveringstillstånd	241				
Prövning tillstånd/anmälan	120	1200	720	720	720
Inre tillsyn	199	482	280	280	280
Yttre tillsyn	271	1097	660	660	660
Förebyggande tillsyn		640	360	360	360
Kunskapsprov	37	127	80	80	80
Total tid tillsyn/ handläggning		3546	2100	2100	2100

Verksamheter med serveringstillstånd: För att servera alkoholhaltiga drycker (över 2,25 volymprocent) krävs tillstånd. Varje verksamhet som får tillstånd klassas utifrån behov av tillsyn. Alla verksamheter ska ha minst ett besök per år men vissa verksamheter med sena öppettider och ung publik bör ha minst tre tillsynsbesök per år.

Prövning av ansökan/anmälan: En ansökan om tillstånd handläggs med remissförfarande, utredning och bedömning av lämplighet. Anmälan är en någon typ av förändring i en verksamhet som har ett serveringstillstånd.

Kunskapsprov: Vid ansökan om tillstånd för alkoholserving eller provsmakning ska sökande göra ett godkänt kunskapsprov.

Folköl

Prioriterad tillsyn

Under 2021 kommer tillsynen att ha extra focus på följande:

- Ålderskontroll vid köp
- Egenkontrollprogram

Folköl	Antal verksamheter/ ärende	Behov av resurser (tim.)	Tillgängliga resurser och plan 2021 (tim.)	Plan 2022 (tim.)	Plan 2023 (tim.)
Prövning och tillsyn					
Verksamheter försäljning	141				
Anmälningar	2	1	8	8	8
Tillsyn	141	644	392	392	392
Total tid tillsyn/prövning		645	400	400	400

Anmälda verksamheter försäljning folköl: För att sälja folköl krävs en anmälan. Dessa verksamheter får minst ett tillsynsbesök/år.

Tillsyn: Kontrollerar egenkontrollprogram, ålderskontroll samt kontrollerar om det finns skyltar vid kassa, hyllkant och entré. Tillhandahåller skyltar.

Tobak

Den 1 juli 2019 trädde ny tobakslagen i kraft - lag om tobak och liknande produkter (2018:2088). Lagen är en del i ett socialpolitiskt mål om att minska rökning i Sverige. Den huvudsakliga förändringen är att det nu krävs tillstånd för att få sälja tobak eller liknande produkter. Även elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ingår i den nya lagen men

anmälningsplikten kvarstår för dessa produkter och det har inte gjorts några direkta förändringar gentemot tidigare lagstiftning. Nämnden och polisen har ett gemensamt ansvar för tillsyn.

Yttre tillsyn är då tillsyn sker på försäljningsstället och kontrollerar att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Detta kan även ske genom samordnad tillsyn, det vill säga att nämnden tillsammans med olika berörda myndigheter såsom polismyndigheten och skatteverket gör en gemensam tillsyn. Vid tillsynen kontrolleras bland annat förpackningarnas storlek och märkning, produkternas äkthet, produktpresent att dekalerna finns om åldersgräns. Vid tillsynen kontrolleras även att egenkontrollprogram finns i lokalen. Resultatet av den yttre tillsynen kan leda till att en tillsynsutredning inleds, vilket leder till förslag på beslut om sanktionsåtgärder. Att olika myndigheter samarbetar i sin tillsyn är nödvändigt för att få en effektiv efterlevnad av lagen. Om missförhållanden föreligger kan nämnden meddela en varning, om varning inte bedöms som tillräckligt eller upprepade varningar, kan nämnden återkalla tillståndet. Nämnden kan även meddela föreläggande och förbud.

Vid tillsyn på verksamheter som säljer elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare kontrolleras bland annat att det finns ett aktuellt egenkontrollprogram och att personalen har kunskap och följer de rutiner som finns, att det i butiken är skyltat med 18 års åldersgräns, att informationsblad och hälsovarning är korrekt på produkterna och att de flaskor som innehåller vätska med nikotin inte är för stora eller har för stark koncentration av nikotin. Om missförhållanden föreligger kan nämnden meddela en varning eller förbjuda handel.

Inre tillsyn innebär att kommunen, ofta tillsammans med andra myndigheter såsom polismyndighet, skatteverket och kronofogden arbetar med att granska att den som har tillstånd eller har anmält försäljning, fortfarande lever upp till lagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Uppgifter kan hämtas in både vad gäller företaget såväl som PBI. Uppgifter kan hämtas in vad gäller företaget såväl som personer med betydande inflytande (PBI) och övriga bolagsengagemang. Ärenden kan också startas med anledning av att misstanke uppstått om någon form av missförhållande rörande en verksamhet eller härröra från tillsyn. Den inre tillsynen bedrivs genom skrivbordsarbete, remisser och underrättelser mellan berörda myndigheter.

Förebyggande tillsyn är informations- och utbildningsinsatser med branschen, nätverksmöten mellan myndigheten och branschen. Kommunen arbetar genom detta för att sprida kunskaper om hur lagen om tobak och liknande produkter ska omsättas i det praktiska arbetet på försäljningsstället.

Prioriterad tillsyn

Under 2021 kommer tillsynen att ha extra focus på följande:

- Märkningskontroll
- Egenkontrollprogram
- Skyltning

Tobak	Antal verksamheter/ ärende	Behov av resurser (tim.)	Tillgängliga resurser och plan 2021 (tim.)	Plan 2022 (tim.)	Plan 2023 (tim.)
Prövning och tillsyn					
Verksamheter med tillstånd	156				
Verksamheter försäljning elektroniska cigaretter	12	12	14	14	14
Prövning tillstånd/anmälan	59	531	350	350	300
Inre tillsyn	156	312	210	210	210
Yttre tillsyn	156	1170	784	784	784
Förebyggande tillsyn	30	60	42	42	42
Total prövning, tillsyn		2085	1400	1400	1400

Verksamheter med tillstånd: Det krävs tillstånd för att sälja tobak och liknande produkter. Verksamheterna får minst ett tillsynsbesök per år.

Verksamheter försäljning elektroniska cigaretter: För att få sälja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare krävs en anmälan.

Prövning av ansökan/anmälan: En ansökan om försäljningstillstånd för tobak eller liknande produkter handläggs med remissförfarande, utredning och bedömning av lämplighet.

Vissa receptfria läkemedel

Läkemedelsverket är den ansvariga tillsynsmyndigheten gällande tillsyn på verksamheter som säljer vissa receptfria läkemedel. Ansvaret gäller inte öppenvårdsapotek, utan omfattar detaljhandel, till exempel matvaruaffärer och drivmedelsstationer. Kommunens ansvar är att kontrollera att dessa verksamheter har anmält sin försäljning till läkemedelsverket, att det finns ett egenkontrollprogram som är känt för all personal och som följs. Kommunen ska också kontrollera att endast tillåtna produkter säljs, och att det inte säljs till underåriga. Vid brister i verksamheten och om lagen inte efterlevs, ska kommunen rapportera det till Läkemedelsverket som vidtar åtgärder.

Prioriterad tillsyn

Under 2021 kommer tillsynen att ha extra focus på följande:

- Hur receptfria läkemedel förvaras i lokalen
- Egenkontrollprogram
- Datummärkning

Receptfria läkemedel	Antal verksamheter/ ärende	Behov av resurser (tim.)	Tillgängliga resurser och plan 2021 (tim.)	Plan 2022 (tim.)	Plan 2023 (tim.)
Tillsyn					
Verksamheter försäljning receptfria läkemedel	114				
Tillsyn	114	562	100	100	100
Total tillsyn		562	100	100	100

Försäljning av receptfria läkemedel: För att sälja receptfria läkemedel krävs en anmälan. Läkemedelsverket är den ansvariga tillsynsmyndigheten.

Ansvaret gäller inte öppenvårdsapotek utan omfattar detaljhandel, t ex matvaruaffär eller drivmedelsstationer.

Tillsyn: Nämndens ansvar är att kontrollera att dessa verksamheter har anmält sin försäljning till läkemedelsverket, att det finns ett egenkontrollprogram som är känd för all personal och som följs. Kommunen ska också kontrollera att endast tillåtna produkter säljs och att det inte säljs till underåriga. Vid brister i verksamheten och om lagen inte efterlevs, ska kommunen rapportera det till läkemedelsverket som vidtar åtgärder.

Befintliga personalresurser och behov

På enheten arbetar fyra handläggare heltid inom områdena alkohol, folköl, tobak, e-cigaretter och receptfria läkemedel. Nedan redovisas tillgängliga resurser och resursbehov. För att klara nämndens uppdrag i sin helhet inom dessa områden saknas 2,8 handläggare.

	Tillgängliga resurser 2021 (tim.)	Behov av resurser 2021-2023 (tim.)
Tillsyn, handläggning	4000	6838
Övrig tid	2000	3400
Frånvaro	2000	3400
Totalt antal timmar	8000	13638
Antal handläggare	8000/2000 tim. 4 handläggare	13638/2000 tim. 6,8 handläggare

Övrig tid: Tid som inte faller under begreppet tillsyn, prövning eller annan handläggning. Engagemang i nätverk, möten och samarbete internt och extern, kompetensutbildning, inläsning, planering, uppföljning och utveckling av verksamheten, information, allmän service till allmänheten.

Frånvaro: Tid som omfattas av semester, sjukdom, föräldraledighet eller annan frånvaro.